

המאמרים בחוברת זו עוסקים בענייני לשון וספרות (בהם ארבעה מאמרים שעניינם ר' יהודה הלוי) – לתקופותיהן ולסוגיהן.

■ פרופסור שלמה מורג מסכם פרקים אחדים בחקר הלשון העברית בספרד: התחייה העברית בספרד, יצירת התשתית לתיאור מדעי של הדקדוק ולמילונאות של לשון זו, הדגשת ערכיותה של הלשון הצחה ומעמדה של חוכמת הלשון. המחבר הוא פרופסור בחוג ללשון עברית באוניברסיטה העברית בירושלים ומנהל מפעל מסורות הלשון של עדות ישראל בה.

שני מאמרים בוחנים את השתקפותו של ר' יהודה הלוי, דמותו ויצירתו השירית, בספרות העברית החדשה.

■ פרופסור שמואל ורסס דן ברישומו של ריה"ל בעשרות יצירות בשירה ובפרוזה העברית מהמאה ה-19 ואילך. ההתייחסויות אל דמותו ואל יצירתו שימשו לסופרים בעת החדשה להעברת מסרים שונים, בהתאם לרוח של כל תקופה ותקופה, תוך הדגשת צביונה הלאומי-הציוני של יצירתו. התייחסויות אלו גם תורמות לתחושת הרציפות בתרבותנו.

המחבר הוא פרופסור בחוג לספרות עברית באוניברסיטה העברית בירושלים.

■ פרופסור לב חקק, לעומת זאת דן ביצירה אחת, 'אלה מסעי ר' יהודה הלוי' ליהודה בורלא. בדיון פרטני מצביע המחבר, החולק על דעת מבקרים וחוקרים, על השגיו הספרותיים של בורלא ביצירה זו ועל ההבטים הרעיוניים-ציוניים שביסודה. המחבר הוא פרופסור במחלקה ללשונות ולתרבויות המזרח הקרוב, אוניברסיטת קאליפורניה לוס אנג'לס.

■ עוד שני מאמרים, במדור ברורים, מאת הפרופסורים יהודה רצהבי ויוסף יהלום עניינם בריה"ל, והם ממשיכים את הויכוח על נתיב מסעו של המשורר מעבר למצרים.

■ פרופסור משה אידל דן בכמה חיבורים קבליים מאת מחבר אנונימי לאחר גירוש ספרד. תוך כדי דיונו הוא בוחן את השאלה, האם היסוד המשיחי התעצם בספרות

הקבלית שנכתבה עקב הגירוש – כפי שהיה מקובל במחקר – וגורס שאין ביסוס להשערה זו בחיבורים עצמם, שרובם עודם גנוזים בכתבי-יד. המחבר הוא פרופסור בחוג למחשבת ישראל באוניברסיטה העברית בירושלים.

■ פרופסור יוסף שיטריט מציג את התמורות העיקריות שחלו בשיח ובלשון הערבית, בעיקר בכתובים, של יהודי צפון-אפריקה בסוף המאה ה-19 ובתחילת המאה ה-20. תמורות אלו ראשיתן בחדירת המודרניות האירופית בתקופה זו לקהילות המגרב והחשפותן ללשונות אירופיות, במיוחד הצרפתית, וכן הן נזונו מהשפעות ששאבו מלשון הספרות והעיתונות הערבית המוסלמית.

המחבר הוא פרופסור בחוג לצרפתית באוניברסיטת חיפה וחוקר של הספרות והתרבות של יהודי צפון-אפריקה.

■ ד"ר תמר אלכסנדר בוחנת נוסח יהודי-תימני שבעל-פה של סיפור סינדרלה ועוד ארבעה נוסחים יהודיים מקבילים: שניים מתימן, אחד ממארוקו ואחד ספרדי מארץ-ישראל. תוך השוואה עם הנוסחים האירופיים של סיפור זה, היא דנה בדרכי ההסתגלות של מעשיית הקסם להקשרים האתניים והנסיבתיים שלה. אף כי המעשייה נחשבת סוגה הנוטה אל אוניברסאליות, המחברת מצביעה על מאפיינים קבוצתיים אתניים רבים של הנוסח הנדון.

המחברת מרצה בחוג לספרות עברית באוניברסיטת בן-גוריון בבאר-שבע וביחידה לפולקלור יהודי באוניברסיטה העברית בירושלים.

★

למועצת המערכת צורפו חברים חדשים: פרופ' מינה רוזן מהחוג להיסטוריה של עם ישראל באוניברסיטת תל-אביב ופרופ' דניאל לסקר מהמחלקה להיסטוריה באוניברסיטת בן-גוריון בנגב. אנו מקדמים את חברותם בכרחה ומודים להם מראש על תרומתם.

★

חוברת זו היא הראשונה לשנת תשנ"ג. אנו פונים אל קוראינו לחדש בהקדם את המנוי על 'פעמים' או להצטרף אל מנויינו.

העורך